

להקדש, משום שיש בו צ' העטמים שינסם בהקדש, דקדושתו חל עפ"י הצטלים וגם ישנו בשאלה, לפע"ד יש לדון בזה עוצה, דלפי העטם משום דההקדש חל עפ"י הצטלים, ולכן יכולים לפדות שו"מ בשו"פ הרי יש לחלק בין הקדש למע"ש, דבשלמא בהקדש שאין חוצה עליו להקדים והוא צר לנו העוב הקדש הדבר, ואין שום דבר שיכריחוהו, ולכן יש לו נמי זכות לפדות בשו"פ, אבל צמ"ש שהתורה הטילה עליו חוצה להפריש מע"ש, ואין תולה צר לנו, והצטלים הם רק המזבחים והקורבנים שם, אבל עלם המע"ש נלמח מחיוב התורה, ומשום"ה אין ציד הצטלים לפדות מע"ש של שו"מ בשו"פ, וגם לפי העטם משום שהצטלים יכולים לישאל עליו, ג"כ יש לחלק בין הקדש למע"ש, דבשלמא בהקדש דע"י שאלה יכול לעקור ההקדש לגמרי, ולכן יכול נמי לחלל על שו"פ, אבל צמ"ש אם ישאל עליו יאמר להפריש מע"ש אחר, וא"ל לו לעקור חוצה להפריש ע"י שאלה, ולכן אין לו ג"כ הזכות לפדות שו"מ בשו"פ, ואולי מה"ע סוצרים התוס', דמע"ש לא דמי להקדש, וצמ"ש א"ל לחלל שו"מ על שו"פ, ודו"ק היטב בזה.

ג) וראיתי צמטיו"ע סוף ה' ערלה שהציה צמס הלבוש יו"ד סי' רל"ד, שנתן טעם דלכן יכולים לפדות האידנא על שו"פ, דכיון שאין יכולים להעלותם לירושלים וגם פה אסורות לאכלן הרי אינן שוין אפי' פרוטה, וא"כ זהו שוויין, ולפי"ד אין שום ראי' מד' השאלות דגם צמט"ש וכו"ר אפשר לפדות שו"מ על שו"פ, דבצמ"ש אינו שוה יותר מפרוטה ולכן פודין על שו"פ, אבל צמן הבית דשוק הרבה אפשר דגם השאלות סוצר דפודין רק בשוויין דוקא, אולם גוף ד' הלבוש לא זכיתי להבין, דלפי"ד דבצמ"ש אין מע"ש וכו"ר שוין אפילו פרוטה, א"כ איך שייך צמס פדיון כלל, וברי מצואר צמ"מ (נ"ג:) דמע"ש שאין בו שו"פ אין לו פדיון עיי"ש, אלא ע"כ דשמין את המע"ש כאלו הוא חולין, וכדמשמע מד' הראצ"ד פ"ד מה' מע"ש וכו"ר ה"ד ומקורו מד' הירושלמי מע"ש (פ"ד ה"א) וגם הרמב"ם מודה בזה ע"י צמ"פ שם, ועי' צמ' גלויני הש"ס שם דהטעם הוא, משום דאחר הפדיון יהי' חולין, נמלא דהוא לוקח חולין מן הקדושה, וע"כ לריך לשום המע"ש כפי שוויין חולין שלוקח, ולא כפי שוויין מע"ש שהוא עכשיו עיי"ש, ואולי אפשר לדחוק ולפרש דכוונתו על כסף הפדיון, כלומר דלכן פודין לכתחילה צמ"מ על שו"פ, משום דא"ל לאכול הכסף בירושלים, וא"כ אין חילוק בין רצ למטע, ואף אם פודה בהרבה אין שום כלום וכו"ר דערכין (כ"ט.) וכ"כ התוס' להדיא בצבורות (ל.) לענין מע"ש עיי"ש, אבל אין זה צמטעות לשונו, ולי"ע.

ואצ"ר החכמה

ע"ב רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה אתאן למקדש ראשון וכו', לפיכך הביא עליהן וכו', עי' צמ"רש"ל צמ"א שבת (קל"ט.) שפי', שהי' ראוי לצא

עליהן פורענות המכלה הכל (ח"ו) וכו' אלא לפי שצטחו צמי שאמר וכו' העולם וכו', לפיכך הציה עליהן ג' פורעניות על ג' עצירות אבל לא בכליון גמור עיי"ש.

ברש"י ד"ה מהשתרע דריש בגומריקון מהשתרר ריע אחד, תיבת אחד אין לו ציבור לכאן, וצ"ע הכי ברש"י מהשתרר ריע אחר, ויש לפרש ד' רש"י לפי גי' דידן, עפ"י ד' רש"י צפי המקרא (ישע"ה כח) וז"ל, ואני פרשתי לפי פשוטו, ובדרך זה ת"י, ואף מדרש רבותינו יש לישבו על אופן הדבור, כלו' למה אני מציא עליכם פרענות זו, לפי שקר המלע מהשתרע אני לצדי עליו שגא' (מ"א ח') הנה השמים ושמי השמים לא יוכללך, וכ"ש בהכניסכם מסכה עמי, כזיכור לר לנו המקום, וזהו שפירש"י מהשתרר ריע אחד, כלומר המלע קר מהשתרר הקצ"ה לצדו, וכס הכניסו עוד לרע להיות צו שני רעים ודו"ק.

א) דף י' ע"א ת"ר כל הלשכות שהיו במקדש לא ¹²³⁴⁵⁶⁷הי' להן מזוזה, חוץ מלשכת פרהדרין שהי' בה בית דירה לכה"ג, וכן צגצ"א הא דירת כה"ג לא היתה אלא לז' ימי הפרישה לצד, והא אמרי צמנחות (מ"ד.) דר צפונדקי צא"י והשוכר בית צח"ל כל ל' יום פעור מן המזח, והא דירת כה"ג בלשכה זו לדר צפונדקי צא"י דמי, ואפי' אי הוה דמי לשוכר בית צא"י, דעושה מזח לאחור הא מפרש התם טעמא משום ישוב א"י וכו', וה"ע ל"ש גצי לשכה זו, ועוד דמטעמא דישב א"י אינו אלא מדרבנן, ובכולה סוגיא זו משמע דלח"ק לשכה זו חייבת מה"ת וכו', אלא שהתוס' פי' שם (צמנחות מ"ד.) דשוכר בית חייב מה"ת, מיהו כל ל' יום פעור דלאו צה דירה ידי' היא וכו', וכאן שקבע הכי דירתו חוצה צו' ימים אלו חשובה מיד כדירתו, אלא שהתוס' כי שם לחד תירוצא, דמה"ת שוכר פעור לעולם, דממעטי מציתך וכו', והא דמחייב לאחר ל' יום אינו אלא מדרבנן וכו', ולפי"ז תקשה מזח לז' ימי פרישה ל"ל, הא פחות מל' יום פעורה אפי' מדרבנן, וכ"ש דמה"ת א"ל, אלא ש"ל דלשכת פרהדרין לגצי כ"ג שלו מיקרי, דכל כ"ג הי' צונה אותה משלו וכו', וברי בדבר צרור דאפי' תאמר של אחרים פעורה מן המזח לעולם, היינו אם הצנין של אחרים, צנין שלו, אע"ג דהקרקע שהצנין עומד עליו היא של אחרים, חייבת מה"ת, אפי"ד, והנה מה דפשיטא לי' להצוצ"א דאפי' לאותה שיטה דמציתך ממעטי בית שאינו שלו, מ"מ היכא דהצנין שלו הוא, אע"ג דהקרקע שהצנין עומד עליו אינה שלו, מיקרי שפיר ציתך וחייב מה"ת, וכן ראיתי צמ"ת אצני נזר חיו"ד סי' שפ"צ שכ"כ, דהא דלשכת פרהדרין חייבת צמזחה, הוא משום דכל כ"ג צנה אותה משלו, וכו' ציתו דכ"ג וחייב צמזחה, אמנם לפע"ד ל"ע עוצה, דמ"ש מסוכה אליצא דר"א דכ"ל דצנין שחבי' שלו ואינו יוצא י"ח צסוכה שאולה, והתם צנין שגם הקרקע תהי'

ולפמ"ש זש"ך יו"ד סי' רס"ז ס"ק ל"ט דאס נתנו אחרים
מעוט לעצד ע"מ שלא יבא לאדון רשות זבן, אלא שיבא
הוא אוכל ולובש זבן, לא זכה האדון בזה, א"ש, וגם
משכח"ל במעוכב ג"ש, לשי' התוס' גיטין (מ.) ד"ה אותו
עיי"ש, ואכמ"ל בזה].

ג) ועי' במ"ח מ' ל"ט שהעיר לפי שי' הרמז"ם והרמז"ן
דמעיל ה"י בגד של ד' כנפות, ולא מלינו שהי'
לו זליית, ואח"כ כ' דבאמת זה טעות דהמעיל ה"י של
הקדש ולא ה"י שלו, וזכא"י גוגא פטור גם בהדיוט,
דממעט' מכסותך ולא של אחרים עיי"ש, ולפי האמור כיון
דזכות הלבישה של המעיל ה"י שייך לכ"ג, וע"ד כן נעשה,
ואין כח לשום אדם לעכב עליו, שפיר מיקרי כסותך, שהרי
כ"י קורא את צגדי הכהונה צשם צגדי אהרן וכנ"ל, אולם
לעמ' ההערה י"ל, דלכן לא ה"י המעיל חייב זליית משום
שלא ה"י לובשו להנחתו אלא למאור, וצגד אינו חייב זליית
אלא אם לובשו להנחתו, ושוב מלאתי צש"ת צ"ל אר"ח
סי' ה' ש"י טעם זה. [ובא דכל עלית של מאור חייב אף
שהלבישה היא רק למאור ולא להנחתו, י"ל דכיון דהלבישה
היא רק לשם מלוא זליית, וזליית אינו חייב רק אם לובשו
להנחתו ממילא חשבו כאלו לובש הצגד להנחתו, וכבר
דירושלמי דערלה (פ"א ה"א) דאחרוג שנטעו למלואותו חייב
צערלה ודו"ק].

שם מ"ט דר"י א"ר קסבר ר"י כל בית שאינו עשוי
לימות החמה ולימות הגשמים אינו בית, ע"י צס'
שפ"א שהקשה, הא ר"י מיתתי ראי' משאר לשכות, והם היו
צית דירה להשומרים, צין צימות הקיץ צין צימות הגשמים,
אמנם מד' המאירי נראה שמפרש דה"ק ר"י דלפי מה דסביר
רצנן, דלשכת פרהדרין חייבת מדאורייתא, אף שאינה עשוי
לדירה לכל ימות השנה, כמו כן ה"י לשאר לשכות להתחייב
במזוזה, אף שאין דרין בזה רק צלילה, אבל לר"י דסובר
דלשכת פרהדרין פטורה מדאורייתא, דכל צית שאינו עשוי
לימות החמה ולימות הגשמים אינו צית, כמו כן שאר
לשכות פטורות, דאינן עשויות לדור זבן ציוס וצלילה
עיי"ש.

שם א"ל בית חורף ובית קיץ איקרי בית סתמא לא
איקרי, וצ"ש"י וגבי מזוזה צעינן צית חשוב, לכאורה
אין זה שייכות להשיבות, אלא כיון דגבי מזוזה כתיב צית
סתמא, וצית שאינו עשוי לימות החמה ולימות הגשמים
לא מיקרי צית סתמא, א"כ אין זה בכלל צית שחייבה
התורה במזוזה, והכי הול"ל וגבי מזוזה צעינן צית סתמא,
ובמאירי כ' באמת כן, כלומר ולגבי מזוזה צעינן צית סתמא,
דכ' על מזוזות ציתך וגו', ועי' מנחות (ל"ו:) ת"ר ידך זו
שמאל וכו' ר"י החורס אומר מלינו ימין שנקרא יד, שנא'
וירא יוסף כי ישית אצלו יד ימינו, ואידך יד ימינו איקרי
יד סתמא לא איקרי והתם ע"כ א"א לפרש מטעם השיבות
לומר דלכ"י נתמעט יד ימין משום דצעינן יד חשובה,

שלו, ואם כל הסוכה שלו רק הקרקע אינה שלו פסולה
לר"א, כדמוכח מהך דהמסכת צרה"ר בסוכה (ל"א.) עיי"ש
היטב צגמ', וכ"כ זש"ג (על הרי"ף) צפ"צ דסוכה דהעושה
סוכתו צרה"ר אע"פ שגזל את הרבים, קרקע אינה נגזלת
ולעולם בחזקה צעלי עומדת, והרי היא כסוכה שאולה
וכשרה, ומשמע מזה דלולא הא דסוכה שאולה כשרה, אז
ה"י פסול העושה סוכתו צרה"ר משום דהקרקע אינה שלו
אף דכל הסוכה שלו היא, ואולי יתכן לומר צזה דהנה
ראיתי צס' קרן אורה מנחות (מ"ד.) שהק' דאמאי נשים
חייבות זליית לרצנן דר"ש [ור"י רמי תבלתא לפירומו
דאינני צית] הא אין הכסות שלה דמה שקנתה אשה
קנה צעלה, וכ' שם דהרי דזה לא תיקשי דשפיר מיקרי
כסותה, וגרררר דהכוונה היא, דכיון דהצטל מחויב לתת
לה צגדים ללבוש, וזכות ההשתמשות צצגד הוא שלה, נהי
דעמ' הצגד קנוי לצעלה, שפיר מיקרי כסותה, שהרי הכתוב
קורא לחותן הצגדים צשם כסותה צפסוק שארר כסותה
וגו', ושפיר הוי צכלל כסותך הנאמר גבי זליית, וגרררר
דמזה יש ללמוד נמי לענין מזוזה, דכיון דצריכים לתת לכ"ג
לשכר צמקדש, וזכות ההשתמשות שייך לו, שפיר מיקרי
ציתך וחייב צמזוזה, אף שעמ' הצית אינו שלו, ול"ד לשוכר
דפטור מדאורייתא לשי' אחת צתוס', דה"ט משום דאין
לשוכר זכות השתמשות אלא מחמת השכירות, ומחמת
השכירות לא מיקרי ציתך, אבל היכא דזכות השתמשות
שייך לו משורת הדין, וע"ד כן נצנה, ואין כח לאיש אחר
לעכב עליו מלהשתמש בו, שפיר מיקרי ציתך וחייב צמזוזה
מה"ת, אף אם לא נצנה ממנו ואינו שלו ממש, והיינו
טעמא דלשכת פרהדרין, וכן ציהכ"ג שיש צו צית דירה לחזן
הכנסת, וכן ציהכ"ג של כפרים שדרים צו אורחים, וכמו
שיצא לקמן (י"ב.) וא"ש נמי הא דמקשה ר"י והלא כמה
לשכות ה"י שם ופרש"י לשומרי הצית, והיינו דחותן לשכות
נעשו צצציל כך, ששומרי הצית ישנו שם, וזה ה"י זכותן,
שפיר ה"י להם להתחייב מה"ת, לרצנן דמחייבי לשכת
פרהדרין מה"ת צמזוזה, ולא קשה קר' הצג"א שם ודו"ק.

1234567 n"ח

צ) [הן אמת דקר' הקר"א כנ"ל אינו מצין, דמה מקשה
דאמאי נשים חייבות זליית לרצנן דר"ש הא אין
הכסות שלה דמה שקנתה אשה קנה צעלה, וכי לא משכחת
לה האי דינא צנשים שאין להן צעל, ועוד דגם ציש להם
צעל, משכחת כמה אופנים שהם שלה ולא קנה אותם הצעל,
ול"ל כיון דחני צצרייתא סתמא נשים, משמע דאיירי צסתם
נשים שהצעל נותן להן כסותן ללבוש וגוף הצגד שייך להצעל
דמשמע צכתוצות (ס"ה:) גבי צללות עיי"ש היטב, אמנם
יותר ה"י לו להקשות מהא דחני צצרייתא עצדים, ועי'
צס' חלקת יואב צקונטרס קצא דקשייתא קר' נ"ד שהקשה
באמת כן, על הא דחני צצרייתא דעצדים חייבים זליית
לת"ק דר"ש, דאיך משכח"ל הא מה שקנה עצד קנה רצו,

דזה ודאי דיד ימין חשוכה יותר מיד שמאל, אלא כ"ע
 דכיון דבתפילין כ' יד סתמא ויד ימין לא מיקרי יד סתמא,
 ולכן ל"ה בכלל ידך, וגרסא דכוונת רש"י הוא דבאמת לא
 דמי כאן לשאר מקומות דאמר' סתמא לא מיקרי, דהתם
 משונה בעלמותו ובמכותו מהדבר הסתם, כמו בצרכות
 (ל"ה). דאמר' צוית, כרס זית איקרי כרס סתמא לא
 מיקרי, ודיינו דהתם כרס הוא של ענבים, וזית לא מיקרי
 כרס רק כרס זית, ולכן לא הוה בכלל סתם כרס, וכן בחולין
 (פ"ח:): עפר שריפה מיקרי עפר סתמא לא מיקרי, דהתם
 עפר הוא מן האדמה, ואפר הבא מן דבר הגשק, מיקרי
 רק עפר שריפה, ולכן ל"ה בכלל עפר סתם, וה"ל צוית
 שאינו ראוי לדור בו רק בקיץ או בחורף, שפיר מתמעט
 מזה דלא מיקרי צוית סתם, רק צוית הקיץ או צוית החורף,
 אבל לשכת פרחדין הרי באמת הוא צוית גמור, וראוי לדור
 בו צין צימות החמה וצימות הגשמים, רק שצפועל אינו
 דר בו רק שצפעת ימי הפרישה, ומ"ל למטע צכה"ג ולומר
 דזה לא מיקרי צוית סתמא, ולכן פירש"י ז"ל דגבי מזוזה
 צעינן צוית חשוכה, ודיינו דגבי מזוזה לא סגי במה שראוי
 לדור בו, אלא צעינן שידור בו צפועל דהשיצות הצוית הוא
 הדירה, וצעינן צוית חשוכה דדיינו שידור בו, וכיון דלא
 סגי במה שראוי לדור בו, אלא שידור בו ממש, ולכן צעינן
 שיכ"י נעשה לדור בו צין צימות החמה צין צימות הגשמים,
 דכמו דצוית שאינו ראוי לדור בו צין צימות החמה וצין
 צימות הגשמים לא מיקרי צוית סתם, ה"ל כשאינו עשוי
 לדור בו צין צימות החמה צין צימות הגשמים, לא מיקרי
 צוית סתמא לענין מזוזה דצעינן צוית חשוכה, ודו"ק היעב.

אוצר החכמה | אה"ח 1234567

איתב"י סוכת החג בחג ר"י מחייב וחכמים פוטרין,
 ותני עלה ר"י מחייב בעירוב ובמזוזה
 ובמעשר, וב"ת מדרבנן, בשלמא עירוב ומזוזה איכא
 למימר מדרבנן, אלא מעשר מי איכא למימר מדרבנן,
 דילמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור, ומן הפטור
 על החיוב, וצו"ר ד"ה דילמא הק' דמאי איכא למיחש
 אם יפריש מזה על אותו שנתחייב וראה פני הצוית, או
 מאותו על זה, ודין דאינו מתחייב כלל צמעשר עד שיראה
 פני הצוית, מ"מ אם הפריש ממנו מעשר שצולין שפיר
 דמי, כדקאמר בעלמא (צו"ה דף י"ג:): וכו' ועוד הביא
 ריב"א רא"י מדתקן במס' תרומות אין תורמין דבר שלא
 נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו ואם תרם תרומתו
 תרומה, וכ"ש האי שנגמרה מלאכתו אלא שלא ראה פני
 הצוית, ותירוצא מגומגם מאד ואין לדבריהם הצנה, וצריע"א
 ת"י צ"ס ר"י, דהבא חייש' שיכנים פירות צמון שלהם
 בסוכה, והוא סבור שהסוכה הזאת צוית גמור הוא לענין
 מעשר, להקל ולהחמיר, וכיון שהכניסה צמון שלה דיוס
 כפירות אחרים שהכניס צמון שלהם לצותו, ואתי למתסר
 מזה על זה, והו"ל מן הפטור על החיוב, דהני דסוכה לא

חשיבא הכנסה, וחייבין מן התורה, והנהו שהכנים לצוית
 פטורין מה"ת לכל הפחות עיי"ש, וז"ל דמייירי דלאחר
 שהכניסן צמון לסוכה מירחן שמה והכניסן אח"כ לצוית,
 ולפי הצרתו דיש לסוכה דין צוית מה"ת, הרי כבר נפטור
 צוית שמירחן בסוכה, וש"כ לא אחו לדי חייב (וכדמשמע
 בחוס' מנחות (ס"ז:): ד"ה כדי עיי"ש מה ש"י צ"ס הר"א)
 אבל לפי האמת דאין לסוכה דין צוית מה"ת, הוה כאלו
 מירחן צו"ה, וכשהכניסן אח"כ לצוית נתחייבו מה"ת, ואתי
 לאפרושי על אותן שהכניסן צמון לצוית גמור, ומירחן שמה
 דפטורין מה"ת (ועיי' צרש"ש שתי' בן מדעת על"מ וכבר
 קדמו הריע"א) ומבואר מזה דאף דאם הפריש קודם
 ראיית פני הצוית, ואפי' קודם גמר מלאכה, חל עליהו שם
 תרומ' מה"ת, מ"מ אם הכניסן לצוית צמון שלהם ומירחן
 שם והפריש תרומ' לא חל עליהו מה"ת שם תרומ', וכדבר
 ז"ל מאחר דחזינן דחל קדושת תרומ' מה"ת, אפי' צמקום
 דליכא חיובא דעצל, והטעם הוא כמו שהסבירו האחרונים
 דבאמת איכא שם עצל אף קודם גמר מלאכה וראיית פני
 הצוית, רק חיובא דעצל ליכא רק אחר מירוח וראיית פני
 הצוית (עיי' צ"ס' אה"ח דאורייתא להג' רי"ע ז"ל כלל כ"ה)
 א"כ איכא דמירחן צוית והפריש תרומ' למה לא יחול
 עליהו קדושת מה"ת, ואף דהו כקודם ראיית פני הצוית,
 הרי בהפריש קודם ראיית פני הצוית נמי חל עליהו קדושת
 מה"ת, ויש לחלק בדוחק דכמו דאמר' בגיטין (פ"ה.) דאף
 דאשה אינה יכולה להתגרש רק אם אפשר לה להתקדש
 לאיש אחר, משום דצעינן וילאה ויחאה, מ"מ קטנה
 מתגרשת בקידושי אבי, משום דאחיה לכלל הויה [וחשיבא
 צה הויה גם צעורה קטנה עיי' צר"ן שם וצו"ת נ"ב
 מהדו"ת חאה"ע סי' ס"ח], וה"ל אף דאפשר להפריש
 תרומ' קודם ראיית פני הצוית, אף דליכא חיובא דעצל, מ"מ
 אחיה לכלל חיובא דעצל, אבל איכא דמירחן צוית דהו
 לא אחי לכלל חיובא דעצל לא חל עליהו קדושת מה"ת,
 ולע"ס ק"י התו"י, הנה צרש"י נדה (מ"ז:): ד"ה כדברי
 משמע דאין מפרישין מעצל שלא ראה פנה"כ על עצל גמור,
 וז"ל דאף דמה"ת חל קדושה על תרומ' שהופרשו קודם
 ראיית פני הצוית, מ"מ עצל שראה פנה"כ כיון דאיכא עלה
 חיוב משום עצל, חשיב יותר מחיוב, מטעם שלא ראה
 פנה"כ, כיון דליכא עלה חיובא דעצל, ואם יתרום מזה על
 זה הוה כמפריש מן החיוב על הפטור, או מן הפטור על
 החיוב, ולפי"ז ל"ל דמה דתקן בתרומות (פ"א מ"י) דאם
 תרם מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו,
 או מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו
 דתרומתו תרומה, דמייירי דגם אותו דבר שנגמרה מלאכתו
 לא ראה פנה"כ עדיין, וליכא עדיין עלה חיובא דעצל, אבל
 עצל גמור שראה פני הצוית, ועצל שלא ראה פני הצוית,
 אין תורמין ומעשרין מזה על זה, (לש"י רש"י) וממילא א"ש

ד' הגמ'. ודו"ק היעב.

(להרמז"ס) או שיהי גבול י' [א"כ הו"ל פרט הלריך לכלל, ואין דנין אותו צפרט וכלל, ואף דמריבויא מרבינן גם שאר שערים אצל מ"מ צעינן שיהי דומה לפרט [וכמ"ש התוס' פסחים (ע"ה.)] ד"ה למעוטי, דככלל הלריך לפרט לא מרבינן כל מילי רק דברים הדומין לפרט] דהיינו שיהי שערים של צתים, ומרבינן לשערי חלרות עיירות ומדינות, אף שאין ממש שערים של צית, מ"מ כיון שדרך שם נכנסין לצתים, הו"ל נמי שערים של צית, והיינו טעמא נמי דלידך צרייתא, דתניא וצשעריך אחד שערי צתים, ואחד שערי חלרות, ואחד שערי מדינות, ואחד שערי עיירות, ורפת ולולין ומתבן, ואולרות יין, ואולרות שמן, חייבין צמזמה, יכול שאני מרצה אף צית שער אכסדרה ומרפסת, ת"ל צית מה צית מיוחד לדירה וכו', מה צית העשוי לכבוד וכו', מה צית שהוא חול וכו', ואם היינו דנין כאן צמדה של פרט וכלל, ולא היינו לריכים שיהי דומה לפרט, אז היינו מרבים אף שאינו מיוחד לדירה, ואינו עשוי לכבוד, ואינו של חול, אצל צמדת אין דנין כאן צמדה של פרט וכלל רק צמדה שהפרט לריך לכלל ולכן כל מה דמרבינן, לריך שיהי דומה לפרט, ודו"ק.

(א) שם א"ל אביי לר"ם הני אבולי דמחוזא מ"מ לא עבדו להו רבנן מזוזה, ופירש"י שערי עיר מחוזא, והיו רובן ישראל, וצ"ש הק' ע"ז דממ"י אי ס"ל דשותפות נכרי פוטר אפי' מיעוט נמי, ואי אינו פוטר אפי' מיעוט ישראל נמי חייב, ור"תו צ"ש רעק"א ס' ס"ו שעמד בזה, ונראה לישב ד' רש"י, דס"ל דהא דשותפות עכו"ם פוטר, זה הוא רק אם הוא שותף בצית, דאם הבית אינו של ישראל לצד, ויש לנכרי חלק בו פטור, דכ' ציתך למעוטי שותפות עכו"ם, אצל אם הבית כולו של ישראל, אף דהשערים אינם של ישראל שפיר מחויב דהכל תלוי בצית, והנה הא דשערי עיירות חייבות צמזמה הוא משום שדרך שם נכנסין לצתים, וכמ"ש צתו"י צ"ש הירושלמי, וכיון שהצתים של הישראלים חייבים צמזמה, והשערים של העיר נחשבים כשערי הצתים, הנה גם הם חייבות צמזמה, אף דשערים עצמם גם נכרים שותפים בהם, דהכל תלוי בצתים, וכן מלאחי צשו"ת אצני נזר יו"ד ס' שפ"ב ש"י כן, דהכל תלוי בצית, ואם הבית שלו, והחצר אינו שלו, ודרך החצר נכנסין לצית, אז גם החצר מחויב מדאורייתא, לדעת הרמב"ם וכו' מנוח דחויב החצר הוא מחמת הצית, דנחשב כפתח הבית עיי"ש, והא דתלוי לה רש"י ז"ל צטעמא דהיו רובן ישראל, ולכאורה לפי ה"ל, אפי' אם היו מיעוטן ישראל, כיון דעכ"פ אותם הצתים שישראל דרים בהם, הם כולם של ישראל, וחייבים צמזמה מדאורייתא, א"כ גם שערי העיר חייבים, דנחשבים כפתחי אותם הצתים, אצל י"ל למאי דמבאר צ"ש (קכ"ב). דעיר שישראל ונכרים דרים בתוכה, והיתה בה מרחץ המרחצות

בתר"י ד"ה חוק, וא"ת הא איכא נמי לשכת כהן השורף את הפרה וכו', ואומר רבינו הוקן הואיל וליתא בבולה שתא לא קחשיב, הנה לשון צכולה שתא משמע צכל השנה, ואינו מוזן לכאורה, ונראה דל"ל צכל שתא, וכוונתם לתרץ כמו שתי התוס' ד"ה חוק, כיון דלא הוב צכל שתא אלא אחת לכמה שנים לא חשיב ^{אוצר החכמה} דירה.

(א) דף י"א ע"א ת"ר בשעריך אחד שערי בתים ^{נח"ח 1234567} ואחד שערי חצרות ואחד שערי מדינות ואחד שערי עיירות יש בהן חובת מצוה למקום וכו', וצ"ש שפ"א כ' שאינו יודע למה מציא שערי צתים מוצשעריך הא ציתך צהדיא כתיב עיי"ש, והנה לפי ש' הרמב"ם צ"י מה' מזוזה ה"א, דצית לא מחייב צמזמה אלא א"כ יש לו דלתות, וצ"מ שם הציא מה שהשיב הרמב"ם לחכמי לוניל, דהעטם הוא שעיך המזוזה לא תלה אותה אלא צשער שנאי על מזוזות ציתך וצשעריך וכו', וכך אמרו חז"ל אחד שערי צתים ואחד שערי מדינות וכו' ולא נסתפק זה לשום חכם בעולם, שאין החיוב תלוי אלא צשער כפשטי דקרא עיי"ש, ולפי"ז לריכים נמי לצתים הך וצשעריך, ללמד דצעי נמי דלתות, דאלו ממזוזות ציתך לחוד, לא הוב ידעינן דצעינן דלתות לחיוב מזוזה, וצכוונה נקט התנא ללמוד מוצשעריך שערי צתים, לומר דצית לא מחויב צמזמה אלא כשיש לו שער דהיינו דלתות, ואפי' לשי' שאר הפוסקים דלא צעינן דלתות ומשום דס"ל דגם צלי דלתות מיקרי שער, אצל גם הם סוצרים דהך וצשעריך קאי נמי אצתים, דכרי הא דצעינן שער גבול י' ילפינן מדכ' וצשעריך וכמ"ש צתו"י לקמן ע"ב.

(ב) והנה צתו"י כאן ד"ה ואחד שערי מדינות וכו' כ' דהא דמרבינן שערי עיירות ומדינות, הוא משום דנכנסין דרך שם לצתים, והכ' דאמאי לא מחלקי צין אם נצנה השער קודם לצתים, לנצנה אח"כ עיי"ש מה שתי, ואח"כ כ' אצל אין לומר דלשון וצשעריך משמע שערי עיירות, ולא תיקשי מידי מהכחא דעירוצין וכו' ומהכחא דצ"א סימן, דהא צירושלמי אמר טעמא שדרך שם נכנסין לצתים, ולריכים להצין דצמדת מנ"ל לירושלמי גופי', דחויב שערי מדינות ועיירות, הוא משום דדרך שם נכנסין לצתים, ונחשבין שערי צתים, דילמא מחויבין מחמת עצמם, דילפי' מוצשעריך דגם שערים שאינם שערי צתים, כגון שערי חלרות ומדינות ועיירות מחויבין צמזמה, ונראה דאם נימא דמרבינן מוצשעריך כל שאר השערים, כגון שערי עיירות ומדינות דמחויבין מלד עצמן, ע"כ ל"ל דמרבי' לכו מתורת פרט וכלל, דציתך פרט, וצשעריך כלל, ונעשה כלל מוסף על הפרט, ומרבינן כל מילי ונחברו כל השערים, אצל צמדת א"א לומר כן דכיון דוצשעריך קאי נמי על ציתך, לומר דגם צצית צעינן שיהי שם שער [דהיינו שיהי שם דלתות

(ה) שם תני רב כהנא קמי' דר"י, בית התבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות פטורים

מן המזוזה, מפני שהנשים נאותות בהן, ומאי נאותות רוחצות, א"ל ר"י טעמא דרוחצות הא סתמא חייבין, והתניא וכו', א"ל רב כהנא וכו', אלא מאי אית לך למימר מתקשטות תנאי הוא, לדידי נמי סתמא תנאי הוא וכו', ולר"י סתמא ד"ה פטור, והתניא בשעריך אחד שערי בתים וכו' ורפת ולולין וכו' חייבין במזוזה וכו' תיובתא, וכי צפי' הר"ח וקו"ל כר"כ וכי הא מתניתא, ורליתי בחוס' רי"ד, שכי' על ד' הר"ח וז"ל, ואינו י"ל דהא ר"כ אייתי לעיל צרייתא דצסתמא פליגי, דתניא ביתך ביתך המיוחד לך פרע לבית הבקר, לבית העצים, לבית האולרות, שפטורין מן המזוזה, ויש מחייבין, ומשמע דהלכה כה"ק דפטור, וכך מתניתא דמחייבא היא כיש שמחייבין, וכוונתו דכיון דר"כ מתרץ צרייתא דלעיל לטעמי, דצסתמא פליגי, ולת"ק פטורים צסתמא, ויש שמחייבים צסתמא, וא"כ אף לך לוקימתא משמע דהלכה כה"ק ודלא כיש שמחייבים וכך צרייתא דאותצין מינה לר"י, עיקר התיובתא היא על הא דאמר ר"י דצסתמא לכ"ע פטור, וצדך צרייתא מצוואר דצסתמא חייב, וע"כ דצסתמא פליגי ודלא כר"י, ומ"מ לענין הלכה אין הלכה כהך צרייתא, דצרייתא זו איתא כיש שמחייבין, והלכה כה"ק דצסתמא פטור, ואני צעניי אני מצין תמיכה התור"ד, דאף אי נימא דהלכה כה"ק, ודלא כיש מחייבין וצסתמא פטור, מ"מ הולך הר"ח לפסוק הלכה כר"כ כהנא, דנ"מ לענין מתקשטות, דלר"י דמתרץ צרייתא דלעיל דצסתמא לכ"ע פטור, ופליגי צמתקשטות, ות"ק פטור צמתקשטות, ויש מחייבין צמתקשטות, וכיון דהלכה כה"ק, ודלא כיש מחייבין, א"כ פטור צמתקשטות, אצל מאחר דר"י איתותצ מהך מתניתא, ומוקמינן צרייתא דלעיל כדמוקי לה ר"כ, דצסתמא פליגי, וצמתקשטות לכ"ע חייבין, וממילא קו"ל להלכה, דצמתקשטות חייבין, וזהו כוונת הר"ח וקו"ל כר"כ וכי הא מתניתא, והיינו דמהך מתניתא איתותצ ר"י, וממילא קו"ל כר"כ דצסתמא פליגי, אצל צמתקשטות לכ"ע חייבין.

(ז) ונראה דזה הוא טעמו של הרמב"ם, שפסק צפ"ו מה' מזוזה כ"ז, דסתמא פטור וצמתקשטות צבן חייבות, ועי' כס"מ שם, והיינו דאף דר"י איתותצ, וקו"ל כר"כ דצסתמא פליגי, מ"מ כיון דת"ק פטור צסתמא קו"ל כותי, ודלא כיש מחייבין, ומ"מ צמתקשטות חייבות דאליצא דר"כ (דקו"ל כותי) ליכא פלוגתא צמתקשטות, וכ"ע ס"ל דחייבין, וידוע דצבון מקומות נמשך הרמב"ם אחר שי' הר"ח, ומזה נשמע דגם ד' הר"ח מתפרשין כן.

(ג) וראיתי צש"ח משכנות יעקב חי"ד סי' ס"ו, שכי' צטעם שי' הרמב"ם שפסק דבית הבקר סתמא פטור ממזוזה, משום דצסוטה (מ"ג). אמרי' לענין חזרה מעורכי המלחמה. מי האיש אשר צבא בית, אין לי אלא

צצבת, אם רוצ נכרים מותר לרחוץ צה מיד, אם רוצ ישראל ימתין צכדי שיחמו חמין, ומפרש שם צגמי' הטעם דכי מחממי אדעתא דרובא מחממי, וכן קאמר התם לענין נר הדלוק צמכיבה עיי"ש, ומצוואר מהך דדצר הטעם צכללות לצורך אנשי העיר, אזלי' צתר הרוב, ואם רוצ עכו"ם צעיר, חשצי' כאלו כל הפעולה נעשית צצציל העכו"ם, וכי"נ אם הי' רוצ עכו"ם דרום צה היינו דרום את שערי העיר, כפתחים של צתי נכרים [וצפרע לענין מזוזה, דקו"ל דאזלי' צתר עיקר התשמיש, ואם פתח אחד משמש לשני מקומות למקום החיוב ולמקום הפטור, אזלי' צזה צתר עיקר התשמיש, דאם עיקרו משמש למקום החיוב חייב צמזוזה, ואם עיקרו משמש למקום הפטור אז פטור מן המזוזה] וא"ש הא דכי רש"י ז"ל דהי' רובן ישראל. ומלאתי צם' אור שמה הי' מזוזה (פ"ו ה"ז) שכי' לישב ד' רש"י עיי"ש.

(ז) אמנם לפי"ז ק"ל, הא דתניא דכל השערים שהי' שם, לא הי' להם מזוזה חוץ משער ניקנור, שלפנים ממנו לשכת פרהדרין, וברי' זה ודאי שרוב השמישו של שער ניקנור לא הי' צצציל לשכת פרהדרין (ואפי' לפי בגי' דלא גרסי' ניקנור ומיירי צשער אחר, מ"מ עיקרו לא נעשה צצציל לשכת פרהדרין וכמוצן) וכיון דרוב השתמשות צאותו שער, היתה ליכנס לאותן מקומות הפטורות מן המזוזה, אף שמשמש נמי כניסה ללשכת פרהדרין, מ"מ דינו להיות פטור מן המזוזה, וכמו צשערי מחוזה, דאם הי' רובן עכו"ם הי' פטורין מן המזוזה, אף שמשמשין נמי כניסה לצתי ישראל וכמו שנחצאר לעיל.

(ג) וראיתי צם' קרית ספר פ"ו מה' מזוזה שכי' וז"ל, השערים צצצקדש לא הי' להם מזוזה דקודש נינהו, ולא צית דירה, חוץ משער ניקנור, שלפנים ממנו לשכת פרהדרין, שהיתה דירה לכה"ג, צז' ימי ההפרשה, שהיא חייבת מדאורייתא, וגזרו צבן אשער ניקנור משום הא, ולכאורה אינו מוצן, מש"כ דשער ניקנור חייב רק מדרבנן, דכיון דלשכת פרהדרין עלמה חייבת מדאורייתא, ודרך שער ניקנור נכנסין ללשכת פרהדרין, א"כ נחשב שער ניקנור כשער של לשכת פרהדרין, והי' לריך להחייב מדאורייתא, וכמו צית שער אכסדרה ומרפסת והגינה והדיר, דאם הי' צתים החייבים צמזוזה פתוחים לאלו, חייבים מדאורייתא, לשי' הר"ף והרמב"ם, מפני שהם משמשים לבית דירה, וכמצוואר צקרי"ם שם, וכמו כן צשער ניקנור, כיון שמשמש ללשכת פרהדרין, דינו להיות מחויב מדאורייתא, כלשכת פרהדרין עלמה, ומדוע כי הקרי"ם שאינו מחויב רק מדרבנן, אמנם לפי מה שנחצאר לעיל, א"ש כמין חומר ד' הקרי"ם, דאם הי' רוצ השמישו של שער ניקנור ללשכת פרהדרין, הי' צאמת מחויב מדאורייתא, אצל מאחר שרוב השמישו הוא לכניסה לאותן מקומות הפטורות מן המזוזה, לכן גם הוא פטור מדאורייתא, ורק מדרבנן חייבוהו צמזוזה. ודו"ה היעב.

אוצר החכמה

מזוזה איכא ריבויא, אצל לפי"מ שנתבאר מדברי התור"ד ובר"מ א"ש ד' הרמב"ם, דאף לאחר דאיתותב ר"י וקיי"ל דבסתמא פליגי מ"מ הלכך כת"ק דסתמא פטור ודלא כיש מחייבין [וכן מלאחי צבאר בגולה חו"מ סי' תכ"ח שכתב בעטמו של הרמב"ם דסתמא פטור ממזוזה, משום שפוסק כת"ק ודלא כיש מחייבין, עיי"ש וצביאור הגר"א שם] (ובחילוק בין מזוזה לחזרה מעורכי המלחמה הוא פשוט, דהתם כיון דכ' אשר צנה מ"מ ודא דכ' בית דרשי מה בית הראוי לדירה, ובית הבקר סתם, נמי ראוי לדירה [ועי' אבני' חו"מ סי' ת"פ] אצל במזוזה כ' ביתך ות"ק דריש ביתך המיוחד לך, היינו מיוחד לדירה אדם, ולכך פטור בית הבקר סתם, וברמב"ם פסק כותי ודו"ק).

¹⁰²³⁴⁵⁶

(ד) עוד כ' בר"ח, דהך צרייתא דתני רב שמואל בר יחודא קמי' דרבא, ששע שערס פטורים מן המזוזה, בית הכזן ובית הבקר ובית העלים ובית האולרות וכו', מוקים לה רב כהנא כשהגשים רוחות צבן, וכ' ע"ז התור"ד, ואינו ג"ל דאעו ר"כ פטור בסתמא, תנאי פליגי בסתמא קאמר, ודלא כר"י דאמר בסתמא כ"ע ל"פ דפטור, אלא איכא תנא דמחייב בסתמא, ואיכא תנא דפטור, ואינו לריך להעמידה כשהגשים רוחות שם (אלא אחיא כמ"ד דסתמא פטור), וגם דצרים אלו לא זכיתי להצין, דהרי צגמי קאמר פתחת בשעה וסלקת בשעה, ח"ל שער המדי תנאי היא, ומשמע דהך ששע שערס פטורי לכ"ע, וכ"כ בר"ח ו' לדברי הכל פטורים, וא"כ ע"כ לריך ר"כ לאוקמי לה ברוחות צבן, דצאין רוחות איכא תנא דמחייב להו במזוזה, ולע"ג.

(ח) ע"ב יכול שאני מרבה אף הר הבית והלשכות והעזרות, ת"ל בית מה בית שהוא חול, אף כל שהוא חול, יצאו אלו שהן קודש, ע"י צתו"י וד' אינם מוצנים וצתו"י ילחק בגי' עפ"י ד' הריטב"א, וביולא מד' התוס', דהם סוברים דמה שהוא קודש גורם פטור, ולכן רבנן דמחייבי לשכת פרהדרין במזוזה, וגם ר"י דפטור מדאח, מטעם דדירה צע"כ ל"ש דירה, ומחייב מדרבנן, ע"כ לא סברי כהך צרייתא, דממעטי אלו שהן קודש, והאי תנא סובר דלשכת פרהדרין פטורה לגמרי, אף מדרבנן, דמה שהוא פטור מחמת שהוא קודש לא שייך צי גזירה, וכמ"ש התו"י לקמן (י"ב). אצל מד' הרמב"ם לא משמע כן, שפ' צפ"י מה' מזוזה כהך צרייתא דילאו אלו שהן קודש, ופסק נמי דלשכת פרהדרין חייבת במזוזה, מפני שהיתה בית דירה לכה"ג, וז"ל דהרמב"ם מפרש הך דילאו אלו שהן קודש היינו דדירה קודש אינו גורם חיוצ (כלומר דלא תימא כיון דצאין שם להקריב קרבנות ולהתפלל, מיקרי נמי בית דירה, קמ"ל דכיון דמשתמשים שם רק לדברים שבקדושה, לא מיקרי בית דירה, דדירה קודש לא שמה דירה, ועי' שו"ת חת"ס חו"ד סי' רפ"א שמפרש ג"כ כעיו

בית בית הכזן ובית הבקר כו' מנין, ת"ל אשר צנה מ"מ, ורמב"ם אמר בית כמשמעו, פי' דרמב"ם פליג לת"ק, וסובר דאינו חוזר על בית הכזן כו' דלא מיקרי בית, וחזין דגם לת"ק לולא ריבויא דאשר צנה מ"מ, הוב ממעטי בית הבקר כו' משום דלא מיקרי בית, והנה לגבי מזוזה בית צע"י, כדאמר צכ"ד דבית שאין צו ד' אמות על ד"א פטור ממזוזה כו', משום דלא מיקרי בית, וגם כאן ציומא אמרי' ביתך המיוחד לך, ולכן מן הדין לפטור בית הבקר גם בסתמא, רק כשהגשים מתקשטות הוי כמו בית לדידכו כיון דמתקשטות צו עכ"ד, והנה מש"כ דלגבי מזוזה בית צע"י כדאמר צכ"ד דבית שאין צו ד"א פטור ממזוזה, ולכן פטור בית הבקר סתמא, ומשמע מדבריו דלגבי חזרה מעורכי המלחמה לא צע"י בית, וזה לע"ג, דהרי גם לענין חזרה מעורכי המלחמה קיי"ל דבית שאין צו ד"א אינו חוזר עליו מעורכי המלחמה, כמבואר בסוכה (ג:) וכ"פ הרמב"ם פ"ז מה' מלכים ה"ה, ועכ"ל דהא דמרבין מאשר צנה בית הכזן ובית הבקר וכו', היינו דגם אלו מיקרי בית, ולא נשאר אלא החילוק ש' בתחילת דבריו, מאחר דחזין דגם לת"ק, לולא ריבויא דאשר צנה הוי ממעטין בית הבקר וכו', ולכן במזוזה פטור, וכן ראיתי צע"י אבני נזר יו"ד סי' שפ"צ שכתב דה"ע דהרמב"ם שפסק דדוקא במתקשטות חייבין, אצל סתמא פטור, משום דאמרין בסוכה (מ"ג.) ה"ל, אין לי אלא בית, בית הכזן כו' מנין, ת"ל אשר צנה מ"מ, וטעמא דכ' אשר צנה אצל צלאו קרא, לא מיקרי בית, וכ"ת נילף מיני' הא לענין מעקה נמי אמרי' בספרי אין לי אלא בית, בית הכזן כו' מנין ת"ל כו', וא"כ הו"ל שני כתובים בצ"א ואין מלמדן עיי"ש, וכן כ' צב"א כאן, דמאן דמחייב במזוזה בית הבקר סתם, הוא משום דגמר מזוזה מחזרה מעורכי המלחמה, כמו דהתם חוזר על סתם בית הבקר, כמ"כ הכא חייב במזוזה, ומאן דפטור בסתם הוא משום דכ' ביתך דמשמע המיוחד לך עיי"ש, ומשמע מד' הגאונים האלו, דרק גבי חזרה מעורכי המלחמה איכא ריבויא לרבות בית הבקר סתם, אצל גבי מזוזה ליכא ריבויא, וצ"ע אני לומר שאינו מצין דצריכס, שהרי מפורש בצרייתא, צע"י אחד שער צתים, ואחד שער חלרות, ואחד שער מדינות, ואחד שער עיירות, ורפת ולולין ומתבן, ואולרות יין ואולרות שמן חייבין במזוזה, יכול שאני מרבה כו', ומבואר מה דכאי תנא דמחייב בסתם יליף לה מריבויא דצע"י [ואף דאליטריך וצע"י לרבות שער חלרות מדינות ועיירות, ס"ל להאי תנא דשקולין הם וכל הני מתרבי מוצע"י] ואם יוקשה על הרמב"ם דלמה לא פסק כהך צרייתא דאיתותב מ"מ, שוב ח"א לתרץ כחירולס, דכיון דגבי חזרה מעורכי המלחמה צע"י ריבויא לרבות בית הבקר סתם, וגבי מזוזה ליכא ריבויא, לכן אין סתם בית הבקר בכלל בית ד"א דהך צרייתא סוברת דגם גבי

(זה) אצל עכ"פ גם פטור אינו גורם, ולכן לשכת פרהדרין שהיתה צית דירה לכ"ג, אינה פטורה מחמת שהיא קודש, ובכן היעצ.

(ב) [ועי' במאירי סוף דף י"א ש"י ח"ל, ואי קשיא לך לשכת פרהדרין גופה לא ליחייב במזוזה, מדאמרינן לקמן מה צית שהוא חול וכו', ילאו הר הבית והלשכות והעזרות שהן קודש, ואין טענות מזוזה, תרלו זה דפתוחה לחול היתה, ותנן כל הלשכות שהן בנויות בקודש ופתוחות לחול חוכן חול, ומשמע מדבריו שהוא סובר ג"כ כשי' התוס', דמה שהוא קודש גורם פטור, אצל תירולו לא זכיתי להבין, דאף דהיתה בנוי בקודש ופתוחה לחול ותוכה חול, היינו דאין זה קדושה עזרה, אצל עכ"פ היתה קדוש בקדושת הר הבית, והרי גם הר הבית ממעטין מפני שהוא קודש, כמבואר בגמ' כאן, וי"ע].

שם ת"ר ביהכנ"ס, ובית האשה, ובית השותפין, חייבת במזוזה, פשיטא מ"ד ביתך ולא ביתה ביתך ולא בתיהם קמ"ל, ואימא ח"נ א"ק למען ירבו ימיכם וימי בניכם הני בעו חיי והני לא בעו חיי וכו', עי' בגליון הש"ס להגרעק"א ז"ל מה שתמה בזה, והמפרשים פירשו, דכך טעמא דהני בעו חיי, קאי באמת רק על צית האשה, אצל צית השותפין ילפי' מלשון הקרא דלמען ירבו ימיכם, דכ' לשון רבים, וגי' הרא"ש בהלק"ט סוף ה' מזוזה מסייע לזה, [ובחנם תמה עליו המעיי"ט עי"ש], ומאחתי מפורש כן באשכול ה' מזוזה ש"י ח"ל צית האשה וצית השותפין חייב במזוזה, אע"ג דכ' ציתך ליכא למידרש ולא צית אשתך, דסמוך למען ירבו ימיכם, נשי נמי בעו חיי וכו', וליכא למעט מציתך צית שותפין, דקרא למען ירבו ימיכם לרבים קאי, הנה מבואר להדיא מדבריו דכך טעמא דהני בעו חיי קאי רק אצית האשה, וצית השותפין איחרכי מדכ' ימיכם לשון רבים, ודו"ק.

שם ביהכנ"ס שיש בה בית דירה לחזן הכנסת, חייב במזוזה, ושאין בה בית דירה, ר"מ מחייב וחכמים פוטרינן, הנה משמע דמדאורייתא חייב לרצון במזוזה, היכא דאיכא דאיכא צית דירה לחזן הכנסת, מדמייתי מינה לענין נגעים, ואף דעלם הבית דירה מסתמא אינו קנינו של חזן הכנסת, רק אנשי העיר כשצנו ציבכנ"ס, צנו בתוכו דירה לחזן הכנסת, וכמוצן הפשוט, [וכ"כ בחזו"א יו"ד סי' רי"ז] וא"כ תקשה מכאן לשי' התוס' מנחות (מ"ד.) דמדאורייתא שוכר פטור ממזוזה, דבעינן ציתו שלו, ומוכח מזה כהאי חילוקא שחלקתי לעיל, דהיכא דזכות הדירה שייך לו, שפיר חייב במזוזה, אף אם עלם הבית אינו שלו, ועי' מ"ש לעיל (י').

דף י"ב ע"א והא דברכים והא דכפרים, ופירש"י דכפרים כל בעליו ניכרים, והרי הוא כבית השותפין, הנה לכאורה יש להקשות דמאי מועיל

לענין מזוזה, הא דכפרים כל בעליו ניכרים והרי הוא כצית השותפין, והא לענין מזוזה צעינן נמי שידורו בתוכה, וצצית הכנסת אין דרין, אף ציבכנ"י דכפרים, וי"ל לפירש"י דהך תירולא (דכא דכרכים והא דכפרים) לא קאי אלא לענין נגעים, דגבי נגעים תלוי במיוחד לו, וציבכנ"י דכפרים מיקרי מיוחד לו דכל בעליו ניכרים, והרי הוא כצית השותפין, אצל לענין מזוזה גם ציבכנ"י דכפרים פטורה, ולא מיחייבא רק בדאיכא צה צית דירה לחזן הכנסת, אמנם מד' הרי"ף סוף ה' מזוזה והרמב"ם צפ"ו מה' מזוזה ה"ו והרא"ש בהלק"ט ה' מזוזה ה"ו ע"ו מבואר דציבכנ"י דכפרים מיחייבא במזוזה, אף בדליכא צה דירה לחזן הכנסת, ומשום דדיירי צה אורחים (ועי' צריטצ"א כאן) וכ"כ באשכול ה' מזוזה, ולכאורה יש להקשות דהרי מסתמא לא היו שוכין האורחים שם יותר מלי יום, דהרי השוכה צעיר לי יום, כזר מיקרי מיושבי העיר כמבואר צצ"ב (ח'). ובדאי לא נעשה ציבכנ"י צשציל שידורו צה יושבי העיר, אלא אורחים העוזרים ממקום למקום, וכיון דציבכנ"י גופה אינה של האורחים, א"כ לא עדיפי הך אורחים מהדר צפונדקי, דעד לי יום פטור מן המזוזה, וי"ל ולחלק דשאני הדר צפונדקי דאין לו שום זכות בעלם הפונדק, ואם בעל הפונדק לא ירצה לקצלו ולהשכיר לו מקום צפונדקו אין לו שום טענה עליו, וכל זכותו הוא רק מחמת שבעל הפונדק השכיר לו מקום צפונדקו, ודין השוכר הוא דעד לי יום פטור ממזוזה, משא"כ דירת האורחין ציבכנ"י דכפרים, דע"ד כן נצנה ציבכנ"י שידורו צו האורחים, ויש להם לאורחים זכות דירה ציבכנ"י, ואין לשום אדם זכות לעכצ עליהם מלדור שם (כל זמן שלא קבעו צית דירה אחרת צשציל האורחים) שפיר מיקרי צית דירה שלהם, וחייב במזוזה מדאורייתא, אף שאדם אחד אינו דר שם יותר מלי יום, ומזה ראי' למש"כ לעיל גבי הא דמקשה ר"י והלא כמה לשכות היו שם, דכיון דאותם לשכות נצנו צשציל כך שיצנו שם שומרי הבית, וזה הוא זכותם של שומרי הבית, שפיר ה"י להם להתחייב במזוזה, לרצון דמחייבי לשכת פרהדרין במזוזה, ודו"ק היעצ.

שם אין משכירין בתים בירושלים לפי שאינה שלהן, ראב"צ אומר אף לא מפות, עי' צחרי"י ש"י צשם ה"ר יוסף, לפי שמקום המעות אינו שלהם, ובתוס' מגילה (כ"ו.) ד"ה אף מבואר יותר, דכיון שהקרקע של מקום המעות לא ה"י מיוחד לבעלים, לא ה"י כח צידם להשכירם שכירות שלם, ומ"מ מחמת מטלטליהם היו נוטלין עורות הקדשים, אמנם לא נתבאר כונתם, צמ"ש שלא ה"י כח צידם להשכירם שכירות שלם, וראיתי צפ"י מנחת ציבורים, לתוספתא מע"ש פ"א, ש"י דכיון שהקרקע אינה שלהם, אין כח צידם להשכיר המטלטלים שעל הקרקע, דצמח יקנו, דמטלטלין אינם נקנין אלא במשיכה, ואין דרך למשוך